VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talousarvioesitys 2019

Budjettitalouden tulot 53,9 mrd. euroa
Budjettitalouden menot 55,3 mrd. euroa
Budjettitalouden tasapaino -1,4 mrd. euroa

Talouden näkymistä

- Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa
- Vuonna 2019 talouskasvun arvioidaan hidastuvan vuodesta 2018, etenkin rakennusinvestointien supistumisen myötä
- Työllisyystilanne on kohentunut merkittävästi ja työllisyysasteen arvioidaan nousevan yli 72 % v. 2019
- Inflaatio nopeutuu mm. ansiotason nousun seurauksena v. 2019

Kansantalouden kehitys vuosina 2016-2019

Ennuste, syyskuu 2018

	2016*	2017*	2018**	2019**
BKT:n arvo, mrd. euroa	216	224	234	242
BKT, määrän muutos, %	2,5	2,8	3,0	1,7
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	7,4	6,9
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,7	72,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	0,4	0,7	1,1	1,4
Pitkä korko, 10 v, %	0,4	0,6	0,8	1,2

Julkisen talouden näkymistä

- Hyvä suhdannetilanne sekä hallituksen päättämät sopeutustoimet ovat kohentaneet julkista taloutta.
- Julkisen talouden arvioidaan lähes tasapainottuvan vuonna 2019.
- Lähes kaikki hallituksen asettamat finanssipoliittiset tavoitteet tullaan saavuttamaan.
- Suhdannenousun siivittämänä hallituksen asettama tavoite velkasuhteen taittumisesta v. 2019 saavutetaan.
- Valtionhallinto ja paikallishallinto ovat kuitenkin edelleen alijäämäisiä ensi vuosikymmenen alussa, joten nimellisesti velkaantuminen jatkuu.
- Vuoteen 2019 asetetut sektorikohtaiset rahoitusasematavoitteet pitkälti saavutetaan kansantalousosaston ennusteen valossa.
- Väestön ikääntymisestä johtuen julkisessa taloudessa vallitsee pidemmällä aikavälillä merkittävä epätasapaino tulojen ja menojen välillä.

Valtion budjettitalouden tasapaino

2014 (TP): -6,6 mrd. euroa

2015 (TP): -4,7 mrd. euroa

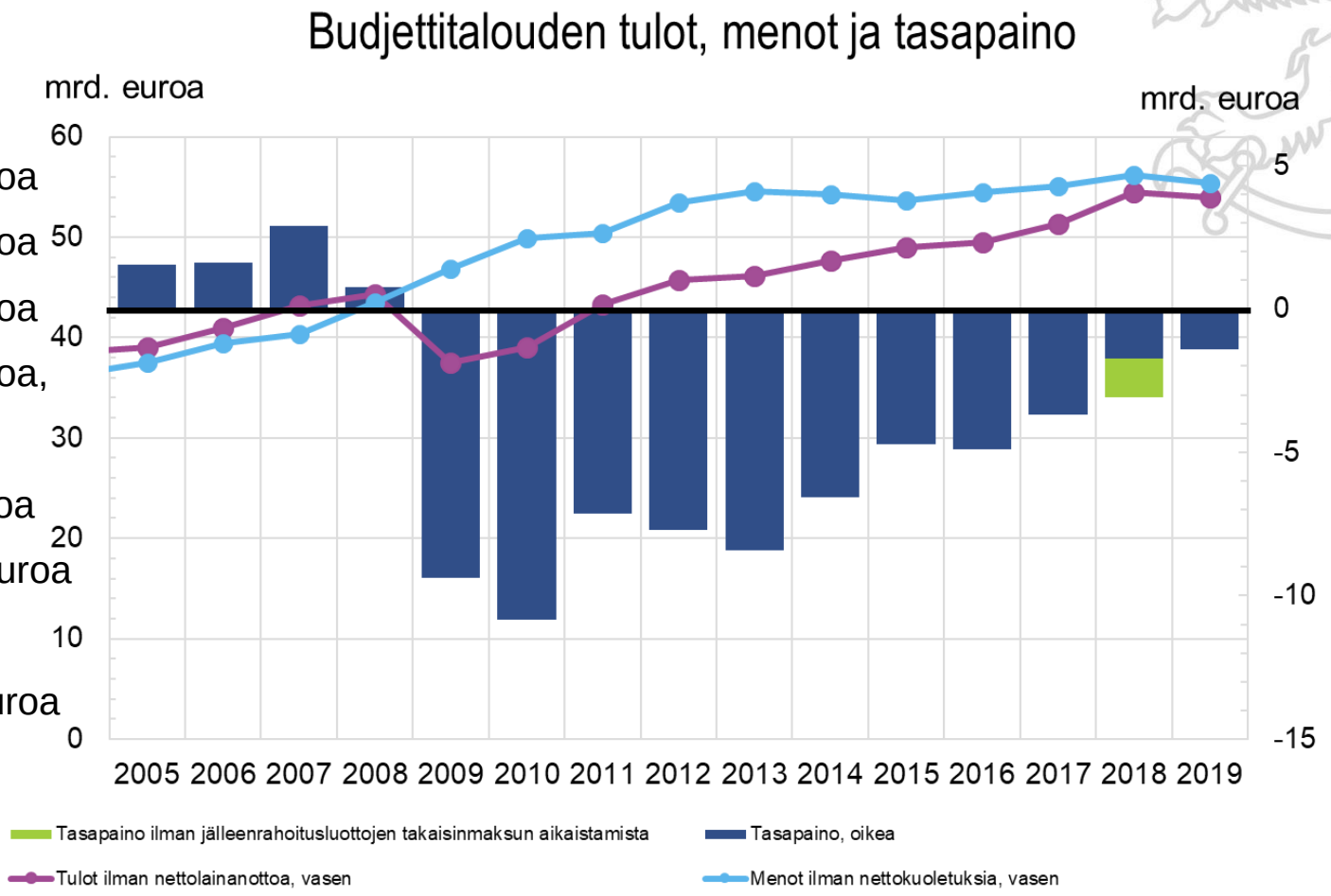
2016 (TP): -4,9 mrd. euroa

2017 (TP): -3,7 mrd. euroa,

2018 (TA): -3,1 mrd. euroa

2018 (LTA I): -1,7 mrd. euroa

2019 (TAE): -1,4 mrd. euroa

Valtion tulojen muutos

- Budjettitalouden tulot ilman nettolainanottoa ovat 53,9 mrd. euroa v. 2019
- Verotulot kasvavat 45,8 mrd. euroon, kasvua vuodelle 2018 budjetoituun 3,7 % (LTA I huomioitu)

- Vuonna 2019 jatketaan hallitusohjelman mukaisten veroperuste-muutosten toteuttamista.
  - Autoveroa alennetaan 50 milj. eurolla
  - Tupakkaveroa kiristetään 68 milj. eurolla
  - Asuntolainan korkovähennyksen supistaminen 17 milj. euroa
  - Jotta työn verotus ei kiristyisi ansiotason nousun myötä, tuloveroperusteisiin tehdään indeksitarkistukset, joiden vaikutus kertymään on -233 milj. euroa

Valtion tulojen muutos

- Lisäksi työn verotusta kevennetään palkansaajamaksujen korotusten kompensoimiseksi 130 milj. eurolla (kaikki veronsaajat).
- Verokevennyksen rahoittamiseksi alkoholin (+30 milj.), virvoitusjuomien (+25 milj.) sekä lämmityspolttoaineiden ml. turpeen verotusta kiristetään (+38 milj.).
- Solidaarisuusveron alarajan määräaikaisen alentamisen voimassaoloa jatketaan +27 milj. euroa.
- Rataverosta luovutaan rautatiemarkkinadirektiivin vuoksi (-17 milj.)
- Väylämaksun puolitusta jatketaan (-42 milj.)
- Ajoneuvoveroa alennetaan 50 milj. eurolla v. 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä, mikä vähentää veron kertymää 15 milj. eurolla jo v. 2019.
- Kuntien veroperustemuutoksista aiheutuvat menetykset kompensoidaan hallitusohjelman mukaisesti valtionosuuksien kautta

Valtion menojen muutos 2018–2019

- Valtion budjettitalouden menot ovat 55,3 mrd. euroa vuonna 2019 (TA 2018: 55,8, LTA I 2018: 56,2 mrd. euroa).
- Määrärahataso alenee n. 800 milj. euroa vuodelle 2018 budjetoituun nähden.
- Korkomenot alenevat n. 50 milj. eurolla
- Hallinnonalojen määrärahatasoa alentavat mm.:
  - Kärkihankkeisiin käytetyt määrärahat poistuvat n. -730 milj. euroa
  - Työttömyysturvamenot -296 milj. euroa
  - Peruspalvelujen valtionosuus, kustannustenjaon tarkistus -213 milj. euroa
  - Valinnanvapauspilottien maksatustarve lykkääntyy, -100 me
  - Hallitusohjelman liitteen 6 mukaiset valtion menoihin kohdistuvat sopeutustoimet -300 milj. euroa

Valtion menojen muutos 2018-2019

- Hallinnonalojen määrärahatasoa korottavat mm.:
  - Laki- ja sopimusperusteiset hintatarkistukset 226 milj. euroa
  - Eläkkeet (VM pääluokka, ei hintamuutos) 39 milj. euroa (myös muissa eläkemenoissa nousua)
  - Asumistuki +80 me (mm. tarvearvion muutos, opiskelijoiden keskimääräinen asumistuki arviotua suurempi)
  - JTS ja budjettiriihessä päätetyt lisäykset vuodelle 2019 mm. osaamiseen, eriarvoisuuteen, työllisyyteen ja kasvuun, turvallisuuteen sekä ruoantuotantoon

Talousarvioesitykseen sisältyviä lisäyksiä

Työllisyys ja kasvu

- Lyhytkestoisen työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseen 20 milj. euroa
- Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin 10,3 milj. euron lisäystä mm. aktiivisen työnhaun tukeen
- Pitkään työttömänä olleiden ja osatyökykyisten työllistymistä pyritään edistämään mm. yrityksille maksettavan työllistämispalkkion myötä, mikäli määräaikainen työsuhde vakinaistuu palkkatukijakson aikana. Muutoksia myös mm. palkkatukeen.
- Business Finlandin avustusvaltuuksia ehdotetaan korotettavaksi 69 milj. eurolla ja Suomen Akatemian vuosittaisia valtuuksia 25 milj. eurolla.

Talousarvioesitykseen sisältyviä lisäyksiä

Eriarvoisuus

- Vähimmäismääräisen sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja kuntoutusrahan määrää nostetaan työmarkkinatukea vastaavalle tasolle, kustannusvaikutus valtiolle noin 20 milj. euroa
- Sairauspäivärahan 55 päivän omavastuuajan poistoon ehdotetaan nettona 4,4 milj. euroa.
- Takuueläkettä ehdotetaan korotettavaksi noin 9 eurolla kuukaudessa, johon osoitetaan 10 milj. euroa
- Eläketuen piiriä ehdotetaan laajennettavan koskemaan uusia ikäluokkia, mihin ehdotetaan nettona n. 3 milj. euron määrärahaa.

Talousarvioesitykseen sisältyviä lisäyksiä

Osaaminen

- Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euron määräraha.
- Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, johon kohdennetaan 5 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan, johon kohdennetaan 15 milj. euron lisärahoitus.
- Uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.

Talousarvioesitykseen sisältyviä lisäyksiä

Turvallisuus

- Puolustusvoimien määrärahoihin ehdotetaan 9,8 milj. euron lisäystä sotilastiedustelulaista johtuviin lisämenoihin sekä 5,8 milj. euron lisäystä henkilöstön määrän lisäämiseen.
- Poliisin määrärahoihin ehdotetaan 18 milj. euron lisäystä ydintoiminnan turvaamiseksi, poliisimiesten määrän säilyttämiseen nykytasolla eli noin 7 200 poliisissa.

Ruoantuotanto

- Kasvukauden 2018 kuivuudesta johtuvien ongelmien helpottamiseksi maataloudelle ehdotetaan yli 50 milj. euron lisäpanostuksia mm: maatalouden luonnonhaittakorvauksiin yhteensä 27,5 milj. euron lisäystä ja maatalouden energiaverojen korotettua palautusta vuodelta 2018 20 milj. eurolla.

Maahanmuuttomenot

- Turvapaikanhakijamääräksi oletetaan 4000 hakijaa vuonna 2019.
- Myönteisen turvapaikkapäätöksen saavien osuus arvioidaan 41 prosentiksi.
- Vastaanoton piirissä olevien määrän ennakoidaan olevan keskimäärin 10 500 henkilöä.
- Turvapaikanhakijatilanteesta johtuvat menoarviot vähenevät arviolta 25 milj. euroa vuodelle 2018 budjetoidusta.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu

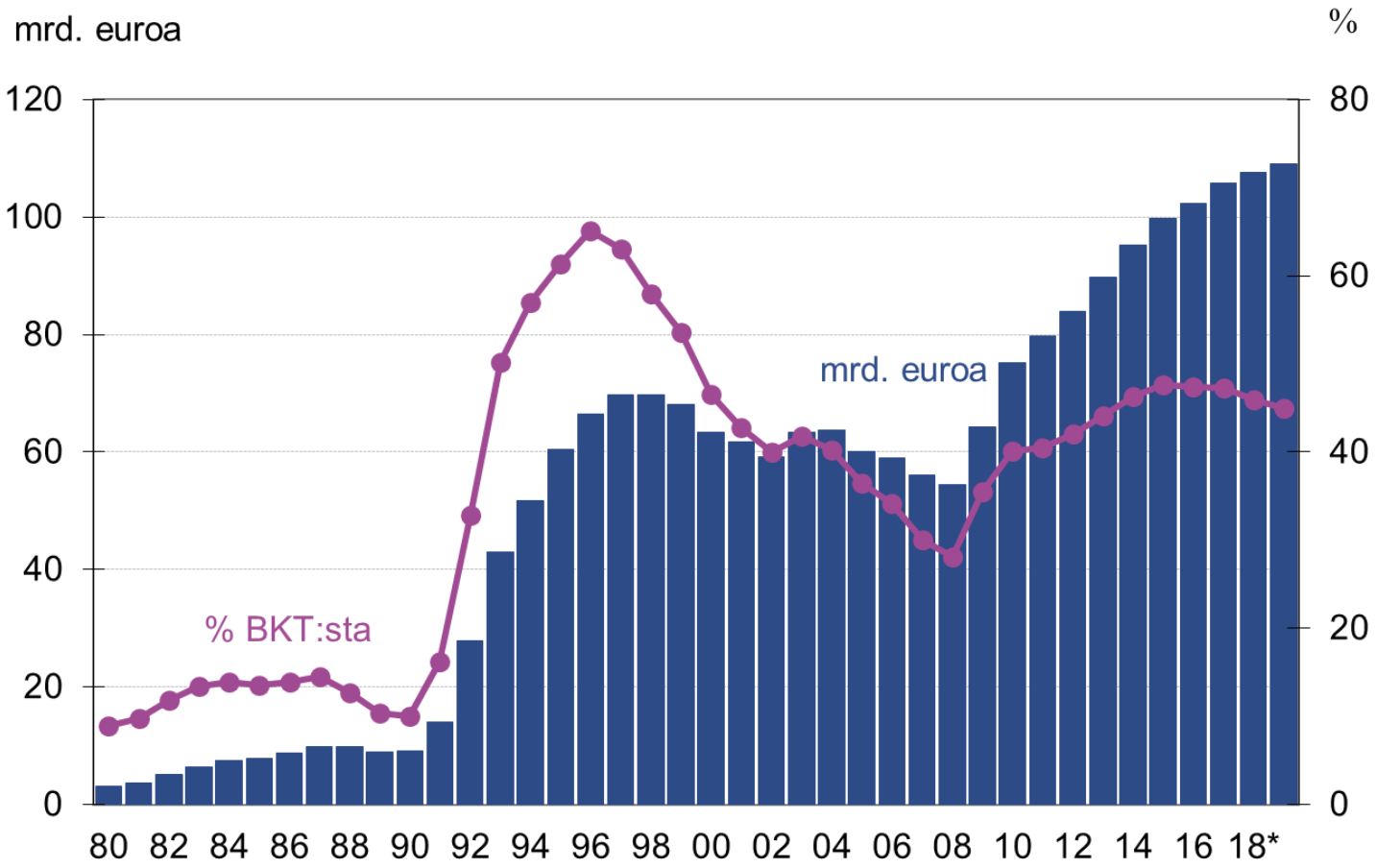
- Maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantulo siirtyy vuoteen 2021
  - Tavoitteena on, että lait vahvistetaan joulukuussa 2018, maakuntavaalit pidetään toukokuussa 2019 ja maakuntavaltuustot aloittaisivat toimintansa saman vuoden elokuussa.
- Uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon ehdotetaan 211 milj. euroa (mom. 28.70.05) vuoden 2019 talousarvioesityksessä
  - Uudistuksen siirtyminen ei vaikuta merkittävästi vuoden 2019 rahoitustarpeeseen.
  - Valmisteluvaiheen rahoitusta tullaan tarkastelemaan kokonaisuutena vuosia 2020—2023 koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.
- Valinnanvapauspilottien aloituksen lykkääntymisen vuoksi vuoden 2018 LTA:ssa myönnettyä valtuutta ehdotetaan voitavan käyttää 2019 siltä osin kuin valtuutta on vuodelta 2018 jäänyt käyttämättä
  - Piloteille 2018 talousarviossa varattu 100 milj. euroa riittää kattamaan vuoden 2019 rahoitustarpeen (lisämäärärahatarve vasta vuodesta 2020 alkaen)
- Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon uudistus siirtyy myös vuoteen 2021. YTHS:n toiminnan laajenemisen valmisteluun vuosina 2019-2020 ehdotetaan yht. 3 milj. euroa
- Maakuntavaaleihin varautumiseen ehdotetaan 7 milj. euroa

Kuntatalous

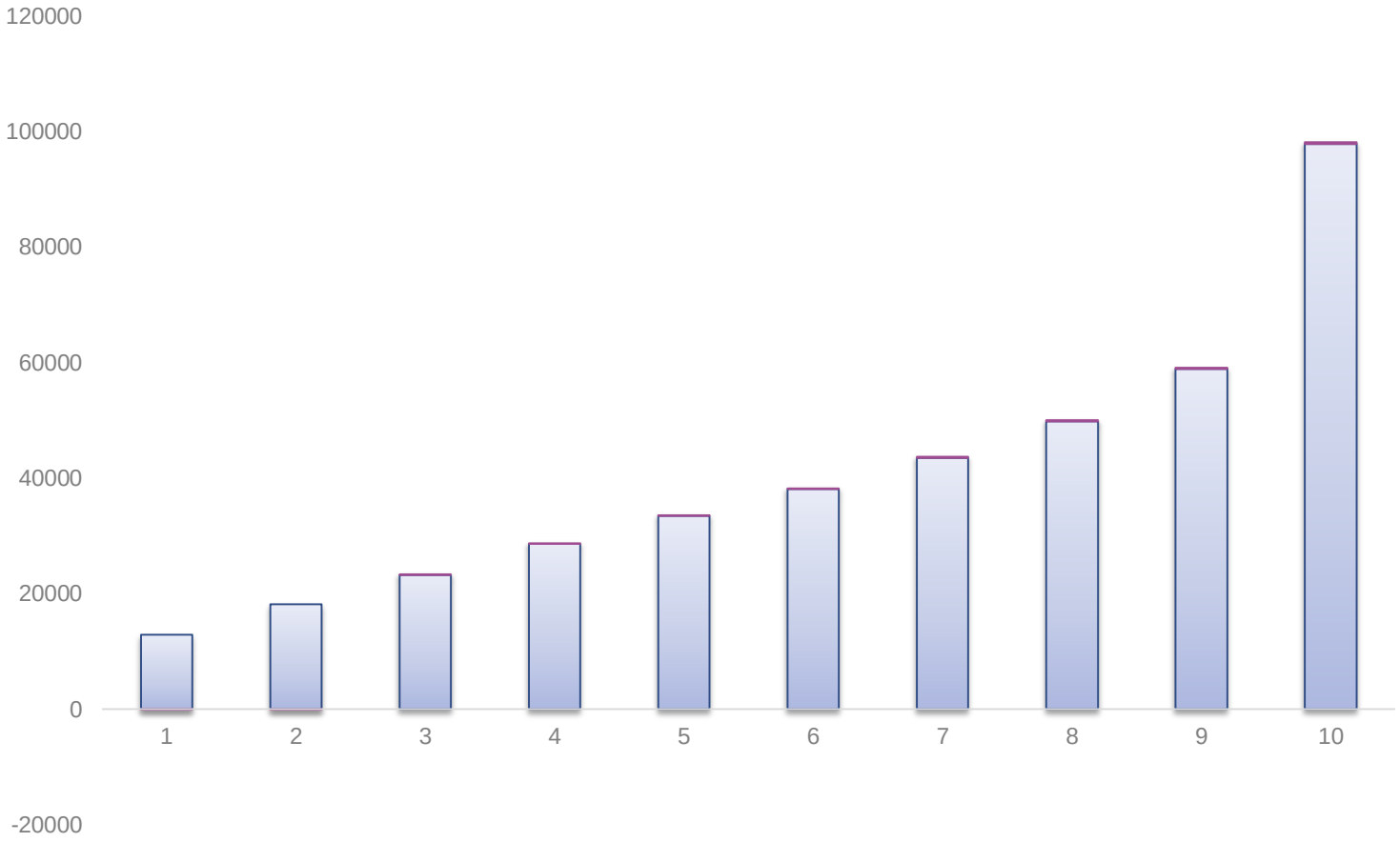
- Kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 10,5 mrd. euroa, mikä on 3% vähemmän kuin v. 2018.
- Valtionapuja alentavat valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus, HO liitteen 6 mukaiset esitykset ja kikyyn liittyvä valtionosuuden vähennys.
- Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen on n. 254 milj. euroa heikentävä v. 2019.
- Kuntatalouden arvioidaan olevan alijäämäinen v. 2019 mutta saavuttavan hallituksen paikallishallinnolle asettaman rahoitusasematavoitteen.

Valtionvelan kehitys

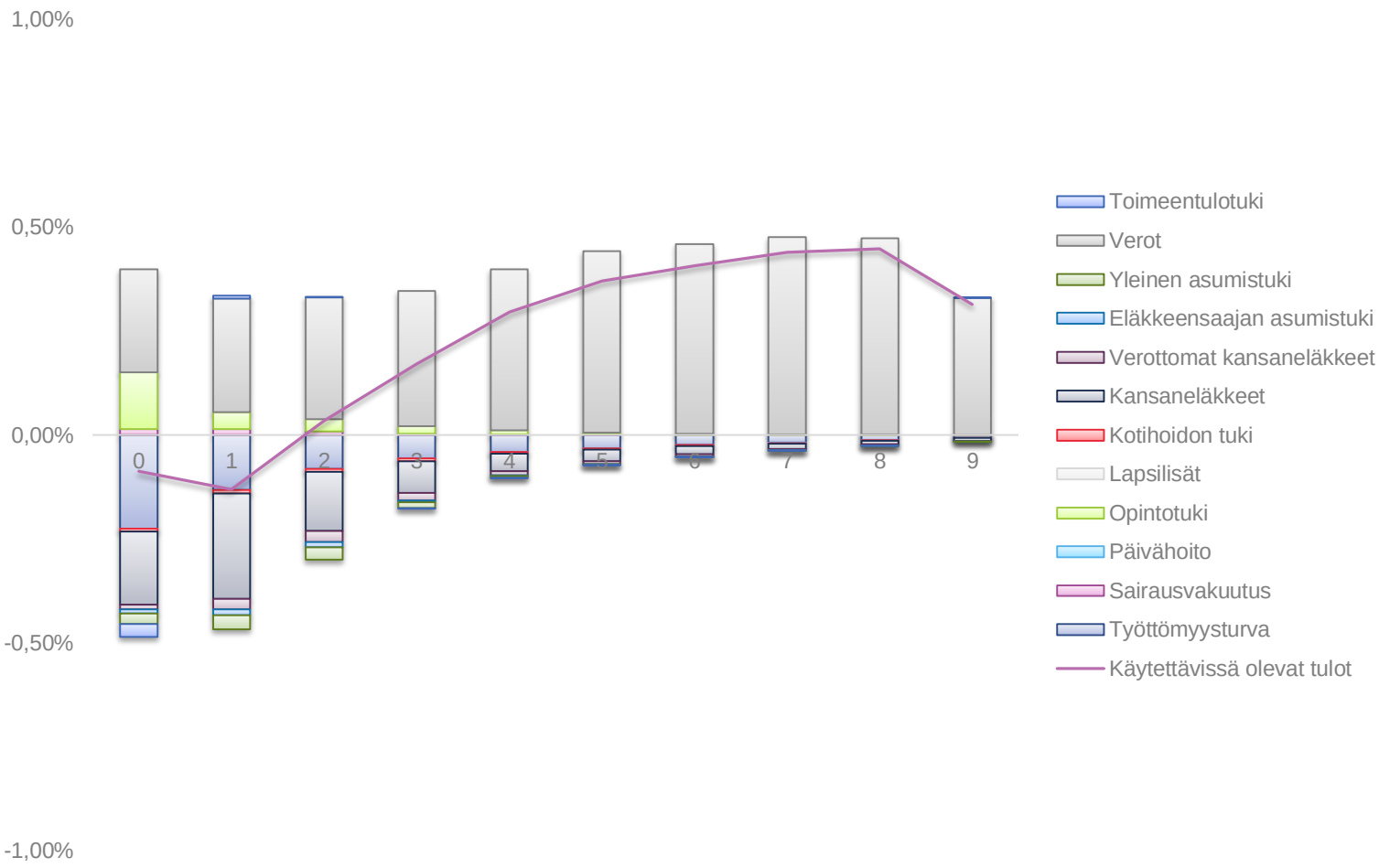
- Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan v. 2019 noin 109 mrd. euroon, 45% BKT:stä

Kotitalouksien tulomuutokset tulokymmenyksittäin keskimäärin, euroa/vuosi (punainen pylväs: tulonmuutos, sininen pylväs: perustaso)

Kotitalouksien tulonmuutokset lainsäädäntölohkon mukaan, suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin

Tulonjakovaikutuslaskelmista

- Kuvaajissa arvioidaan vuoden 2019 TAE:n tuloerovaikutuksia tarkastelemalla eri tulokymmenysten käytettävissä olevien tulojen keskimääräisiä muutoksia.
- Arvio on tehty budjettiosaston rakenneyksikössä
- TAE:n vaikutukset suhteessa nimellisiin käytettävissä oleviin tuloihin ovat alle prosentin suuruisia
- Kymmenysten 1-3 (eli pienituloisimpien) käytettävissä olevat tulot ovat joko pysyneet suunnilleen entisellään tai laskeneet hieman, muiden tulot taas ovat nousseet.
- Alimpien tulokymmenysten tilanteeseen vaikuttaa eniten hallituksen tekemät indeksijäädytykset (tärkeimpinä mm. kansaneläke), muissa luokissa taas vaikuttavat veronkevennykset.

Kestävän kehityksen budjetointia laajennetaan

- Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma, Agenda2030, hyväksyttiin YK:n huippukokouksessa vuonna 2015.
- Valtioneuvoston selonteossa on linjattu kansallisen toimeenpanon kannalta keskeiset painopistealueet ja toimenpiteet, jotka parantavat kestävän kehityksen tilaa.
- Suomi on ensimmäisiä maita maailmassa, joka sisällyttää kestävän kehityksen osaksi valtion talousarvioehdotusta.
- Vuoden 2018 budjetissa aloitettua kestävän kehityksen budjetointia on kehitetty ja laajennettu vuoden 2019 talousarvioesityksessä.
- Vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyy
  - kestävän kehityksen hallinnonalakohtaiset tarkastelut
  - Erillinen analyysi yleisperusteluissa, joka keskittyy erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi –painopisteeseen sekä määrärahakytköksien osalta että verojen osalta. Lisäksi tarkastelussa esitetään ympäristölle haitallisia tukia pohjautuen aiempiin tehtyihin selvityksiin.
  - Myös budjettikatsaukseen sisältyy oma luku kestävästä kehityksestä.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

www.tutkibudjettia.fi

www.budjetti.vm.fi

